

Teknoloji Ekosisteminde Öğretmenlik: Evrilen Roller, Genişleyen Sorumluluklar

Prof. Dr. Sami Baskın

Teknoloji Ekosisteminde Öğretmenlik: Evrilen Roller, Genişleyen Sorumluluklar

Prof. Dr. Sami Baskın

Published by

Özgür Yayın-Dağıtım Co. Ltd.

Certificate Number: 45503

📍 15 Temmuz Mah. 148136. Sk. No: 9 Şhitkamil/Gaziantep

☎ +90.850 260 09 97

📞 +90.532 289 82 15

🌐 www.ozgurayinlari.com

✉ info@ozgurayinlari.com

Teknoloji Ekosisteminde Öğretmenlik: Evriken Roller, Genişleyen Sorumluluklar

Prof. Dr. Sami Baskın

Language: Turkish

Publication Date: 2025

Cover design by Mehmet Çakır

Cover design and image licensed under CC BY-NC 4.0

Print and digital versions typeset by Çizgi Medya Co. Ltd.

ISBN (PDF): 978-625-8554-50-2

DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub1038>

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>. This license allows for copying any part of the work for personal use, not commercial use, providing author attribution is clearly stated.

Suggested citation:

Baskın, S. (2025). *Teknoloji Ekosisteminde Öğretmenlik: Evriken Roller, Genişleyen Sorumluluklar*.

Özgür Publications. DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub1038>. License: CC-BY-NC 4.0

The full text of this book has been peer-reviewed to ensure high academic standards. For full review policies, see <https://www.ozgurayinlari.com/>

Ön Söz

Eğitim, insanlık tarihinin en köklü; fakat aynı zamanda en dinamik toplumsal kurumlarından biridir. Toplumsal değişmiş, bilgi üretme ve paylaşma biçimleri dönüşmüş, teknolojiler baş döndürücü bir hızla gelişmiştir. Buna rağmen bu değişimlerin merkezinde, her dönemde varlığını sürdüren temel bir aktör olmuştur: öğretmen. Öğretmenin öğrenme sürecindeki belirleyici rolü hiçbir zaman ortadan kalkmamış; aksine her yeni teknolojik gelişme, öğretmenliğin anlamını, sorumluluğunu ve sınırlarını yeniden düşünmeyi zorunlu kılmıştır. Bu yönüyle öğretmenlik mesleği, teknolojik dönüşümler karşısında zayıflayan değil; her aşamada yeniden tanımlanarak güçlenen bir meslek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu kitap, öğretmenliğin kara tahta ve ders kitabının temel araçlar olduğu dönemlerden başlayarak radyo, eğitim filmleri ve televizyonla genişleyen öğretim ortamlarına; bilgisayar destekli öğretimden internet, mobil öğrenme ve bulut bilişime; pandemi sürecinde zorunlu olarak deneyimlenen uzaktan eğitim uygulamalarından öğrenme analitiği, adaptif sistemler ve yapay zekâ destekli öğretime uzanan uzun bir zaman dilimini bütüncül bir bakış açısıyla ele almaktadır. Bu tarihsel çerçeve, öğretmenliğin teknoloji karşısında pasifleşmediğini; aksine her yenilikle birlikte daha karmaşık, daha stratejik ve daha yüksek sorumluluk gerektiren bir mesleki kimlik kazandığını açık biçimde ortaya koymaktadır.

Eserin temel amaçlarından biri, öğretmenliği yalnızca “bilgi aktaran” bir meslek olarak tanımlayan indirgemeci yaklaşımları aşmak; bir diğeri ise teknolojinin öğretmenliği zamanla ortadan kaldıracağı yönündeki yüzeysel söylemleri pedagojik ve etik bir zeminde sorgulamaktır. Bu doğrultuda kitapta öğretmen; tarihsel süreç içinde materyal küratörü, görsel-işitsel öğrenme yöneticisi, öğrenme tasarımcısı, dijital rehber, veri yorumlayıcısı ve etik pedagojik denetleyici gibi çok boyutlu roller üzerinden ele alınmıştır. Okuyucu, teknolojinin öğretmeni ikame eden bir unsur olmadığını; tam tersine öğretmenin mesleki muhakemesini daha görünür, daha hesap verebilir ve daha vazgeçilmez hâle getirdiğini bu tarihsel izlek boyunca izleyebilecektir.

Kitabın yazım sürecine ilişkin önemli bir hususun da şeffaflıkla ifade edilmesi gerekir. Bu çalışma hazırlanırken, yapay zekâ destekli araçlardan bilinçli ve sınırlı biçimde yararlanılmıştır. Bunun temel gerekçesi şudur: Yapay zekâ, bugün için on yıl önceki Google’a benzer bir konumda bulunmaktadır.

Ondan yararlanmamak, bilgiye giden yolları bütünüyle kapatmak anlamına gelmektedir. Ancak bu çalışmada yapay zekâ, hiçbir zaman bilginin kendisi ya da nihai üretici olarak değil; bilgiye erişimi kolaylaştıran, literatürü taramayı hızlandıran ve düşünsel taslağı destekleyen bir araç olarak kullanılmıştır. Metnin kurgusu, kavramsal inşası, pedagojik yorumu ve etik sorumluluğu bütünüyle insan aklına, mesleki deneyime ve akademik muhakemeye dayanmaktadır. Başka bir ifadeyle, yapay zekâ bu kitapta bir yardımcıdır; inşa ise her zaman insan eliyle mümkündür ve bu çalışmada da öyle olmuştur.

Kitapta ele alınan örneklerin önemli bir bölümü dil öğretimi alanından seçilmiştir. Bunun nedeni, dil öğretiminin doğası gereği etkileşim, geri bildirim, bağlam ve süreklilik gerektiren bir alan olması ve teknolojik dönüşümlerden yoğun biçimde etkilenmesidir. Bu bağlamda dil öğretmeni; teknolojiyle birlikte iletişimsel öğrenme mimarı, kültürlerarası arabulucu ve kişiselleştirilmiş öğrenme rehberi olarak yeniden konumlandırılmıştır. Yapay zekâ ve adaptif öğrenme çağında dahi dil öğretmenin rolünün ortadan kalkmadığı; aksine daha derin bir pedagojik muhakeme, daha güçlü bir etik bilinç ve daha yüksek bir mesleki sorumluluk gerektirdiği özellikle vurgulanmıştır.

Kitabın ilerleyen bölümlerinde öğrenme analitiği, öğretmen destekli karar panelleri ve yapay zekâ uygulamaları ele alınırken, teknolojinin öğretmeni devreden çıkaran değil; öğretmeni insan denetimli bir pedagojik liderliğe çağıran araçlar olduğu fikri merkeze alınmıştır. Bu yaklaşım, öğretmeni yalnızca teknolojiyi kullanan bir uygulayıcı değil; teknolojiyi pedagojik amaçlarla yöneten, sınırlarını belirleyen ve sonuçlarından etik olarak sorumlu olan temel aktör olarak konumlandırmaktadır.

Eserin son bölümü, öğretmenliğin geleceğine ilişkin öngörülere ayrılmıştır. Yapay zekâ, öğrenme analitiği ve adaptif sistemlerin yükselişi; öğretmeni ikincil bir konuma itmemekte, aksine öğretmeni öğrenmenin anlamını kuran, etik sınırlarını çizen ve eğitimin insani boyutunu koruyan merkezî aktör hâline getirmektedir. Bu yönüyle kitap, “öğretmenliğin sonu” söylemlerine karşı bilimsel, pedagojik ve etik temellere dayanan güçlü bir duruş sergilemektedir.

Bu çalışmanın; eğitim bilimleri alanında çalışan akademisyenlere, öğretmen adaylarına, sahada görev yapan öğretmenlere ve eğitim politikalarıyla ilgilenen tüm paydaşlara, öğretmenliğin geçmişini anlamada, bugününü değerlendirmede ve geleceğini sorumluluk bilinciyle düşünmede katkı sağlaması temennisiyle...

Prof. Dr. Sami Baskın

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

İçindekiler

Ön Söz	iii
1 Bilginin Taşıyıcısı ve Aktarıcısı Öğretmen	1
2 Materyal Küratörü ve Öğrenme Düzenleyicisi Olarak Öğretmen	9
3 Gösterim ve Anlamlandırma Yöneticisi Öğretmen	15
4 Dinleme Süreci Yöneticisi Öğretmen	23
5 II. Dünya Savaşı ve Cihaz Operatörü Öğretmenler	31
6 TV Yayınını Destekleyici Öğretmen	39
7 CAI Gözetmeni Öğretmen	49
8 Video Operatörü Öğretmen	63
9 Teknoloji Arabulucusu Öğretmen	71
10 Öğrenme Koçu / Danışman Öğretmen	81
11 Etkileşim Tasarımcısı Öğretmen	93
12 Teknolojiyi Eğitim ve Alan Bilgisiyle Bütünleştiren Öğretmen	111
13 Esnek Öğrenme Rehberi Öğretmen	121
14 Uzaktan Öğretim Yöneticisi Öğretmen	141
15 Veri Etiği ve Algoritmik Değerlendirme Uzmanı Öğretmen	173
Sonuç	201
Kaynaklar	205

Teknoloji Ekosisteminde Öğretmenlik: Evrilen Roller, Genişleyen Sorumluluklar

Prof. Dr. Sami Baskın